

Materiały do historii onkologii w Polsce • Sources to the history of oncology in Poland

Moje związki z onkologią amerykańską

Andrzej Kułakowski

My ties to the US oncology

Po pobycie szkoleniowym w Oxfordzie, w 1961 r. rozpocząłem wprowadzanie operacji odtwórczych do chirurgii nowotworów w Polsce. Propagowałem również ideę nowej specjalności chirurgicznej – chirurgii głowy i szyi. Kierownik Kliniki Tadeusz Koszarowski uznał, że celowe będzie moje dalsze szkolenie w tej dziedzinie, a Witold Rudowski, dzięki znajomościom z chirurgami amerykańskimi, załatwił mi możliwość pracy w Roswell Park Memorial Institute w Buffalo. Od Ministra Zdrowia otrzymałem służbowy paszport i delegację na wyjazd. Po uzyskaniu w 1965 r. certyfikatu ECFMG (Educational Council for Foreign Medical Graduates No 56739) zostałem zaangażowany na 6-miesięczny staż do Department of Reconstruction and Head and Neck Surgery (B). Kierownikiem tej kliniki był wówczas Stanley Hoffmeister, a Vahram Bakamijan i J. Mukhtar byli stałymi pracownikami. Dyrektorem RPMI był znany amerykański chirurg onkolog George Moore. H&N (B) posiadał akredytację dla szkolenia chirurgów głowy i szyi oraz chirurgów plastyków, prowadząc 6-miesięczne kursy dla trzech

chirurgów. Wraz z Williamem Cocke (Teksasńczykiem) i Wally Stavrakym (Kanadyjczykiem) tworzyliśmy zespół rezydentów, z których każdy miał pod opieką 10 chorych. Szkolenie było bardzo intensywne i wszechstronne, obejmujące diagnostykę, patologię, leczenie operacyjne, postępowanie odtwórcze i leczenie skojarzone chorych z nowotworami głowy i szyi. Po zakończeniu szkolenia otrzymaliśmy odpowiednie certyfikaty (Ryc. 1).

W czasie pracy w Buffalo nawiązałem kontakt z American Cancer Society (ACS), w którym wydział kontaktów zagranicznych prowadziła niezwykle życzliwa Polakom pani Mildred Allen. Załatwiła mi ona udział w kongresie chirurgów amerykańskich w Atlantic City (jesień 1965 r. – 4000 uczestników) oraz wizyty w Waszyngtonie i Nowym Jorku.

Na zjeździe tym poznałem twórcę amerykańskiej torakochirurgii Altona Ochsnera, Jamesa E. Conley'a, Warrena H. Cole, I. S. Ravdina i innych znakomitych chirurgów amerykańskich.

Ryc. 1. Zespół H&N(B) – RPMI w Buffalo (1965 r.)

Stoją od lewej: J. Mukhtar, V. Bakamijan, F. Hoffmeister, Ch. Lewis.

Siedzą: W. Cocke, A. Kułakowski, W. Stavrak

Ryc. 2. Autor w rozmowie z Haroldem Diehlem (1965 r.)

W ACS rozmawiałem z Haroldem Diehlem (Ryc. 2), a w NCI – National Cancer Institute (Bethesda) spotkałem Kennetha Endicotta i Lewisa Robbinsa. Chirurgię w NCI prowadził wówczas Steven Rosenberg, chirurg – eksperymentator. Odwiedziłem również Walter Reed Armed Forces Institute of Pathology. Na zakończenie wizyty, w czasie uroczystego przyjęcia, ówczesny dyrektor – generał Joe Blumberg udekorował mnie odznaką Instytutu. Dziękując, powiedziałem, że jest to pierwsze odznaczenie w moim życiu i to z rąk amerykańskiego generała! Sądzę, że tak uroczyste przyjęcie spowodował John Heller (człowiek z okładki *Time*), którego biuro zorganizowało tę wizytę. Poznałem tam Harolda Stewarta, znanego amerykańskiego patologa.

W Nowym Jorku w Sloan Kettering Memorial Cancer Center spotkałem Jerome Urbana, z którym współpracowaliśmy w ramach pierwszego międzynarodowego, randomizowanego badania klinicznego nad węzłami

przymostkowymi w raku piersi. Spotkałem również George T. Packa, znanego chirurga nowotworów oraz Richarda Starka.

Memorial Hospital był wtedy wiodącym centrum leczenia nowotworów na świecie.

W 1969 r. podejmowaliśmy wraz z prof. Marianem Weissem grupę lekarzy Minnesota Medical Leaders w Warszawie i Jabłonie. W ciągu trzech tygodni odwiedzili oni szereg krajów Europy w ramach People to People Good Will Mission.

W latach 1972–1976, w ramach umowy polsko-amerykańskiej, prowadziliśmy prace dotyczące rehabilitacji kobiet po leczeniu raka piersi. Program wzorowany był na amerykańskim „Reach to Recovery”. W 1980 r. wniosek wdrożeniowy „Metody rehabilitacji kobiet po mastektomii”, opracowany przez A. Kułakowskiego i Krystynę Mikę, wprowadzono do wszystkich placówek sieci onkologicznej w kraju. W 1988 r. Minister Zdrowia przyznał

Ryc. 3. Wizyta Randolpha Lee Clarka Jr. w Instytucie Onkologii w Warszawie (1975 r.)

za ten program Nagrodę Specjalną Pierwszego Stopnia. W 1995 r. Pani Francine Timothy, Przewodnicząca Międzynarodowego Programu „Reach to Recovery”, w czasie wizyty w Polsce bardzo wysoko oceniła osiągnięcia naszego programu.

W roku 1974 w ramach U.S. – Polish Joint Committee for Cooperation in the Field of Health podpisano polsko-amerykańską umowę o współpracy.

W 1975 r. Instytut Onkologii odwiedził Randolph Lee Clark Jr, współautor National Cancer Act i Pierwszy Przewodniczący Narodowego Zespołu ds. Raka. Interesował się budową Centrum Onkologii na Ursynowie i organizacją sieci onkologicznej w Polsce (Ryc. 3).

W 1976 r. na wiosnę podpisana została umowa o współpracy pomiędzy Instytutem Onkologii a National Cancer Institute. Podpisał ją Tadeusz Koszarowski i Frank Rauscher.

W październiku 1976 r. znowu pojechałem do Stanów Zjednoczonych. Dr Robert Omata zaplanował tygodniowe wizyty w Bethesda, Buffalo, Houston i Nowym Jorku. W NCI odwiedziłem radioterapeutę Ralpha Johnsona, który, stosując Computerised Axial Tomography Scanner EM, programował radioterapię chorych oraz Stevena Rosenberga, badającego możliwości immunoterapii czerniaka i mięsaków tkanek miękkich. Abraham Goldin prowadził badania nad chemioterapią i wraz z Peterem Wiernikiem miał wielki wpływ na rozwój tej specjalności w Polsce. Współpracę polsko-amerykańską prowadził Gregory O'Connor i Wesley Simmons.

W Roswell Park Memorial Institute w Buffalo przyjął mnie prof. Edwin A. Mirand, Zastępca Dyrektora ds. Edukacji. Odwiedziłem H&N.B, który prowadził Dr Shedd wraz z V. Bakamijanem, oraz chirurgię kierowaną przez E. Douglasa Holyoke. Odbyłem wizytę u prof. Laskowskiego, Horoszewicza i Sułkowskiego, pracujących nad interferonem.

Ogromne wrażenie wywarła na mnie wizyta w Houston – The University of Texas System Cancer Center

Ryc. 4. John Horton w Warszawie (1992 r.)

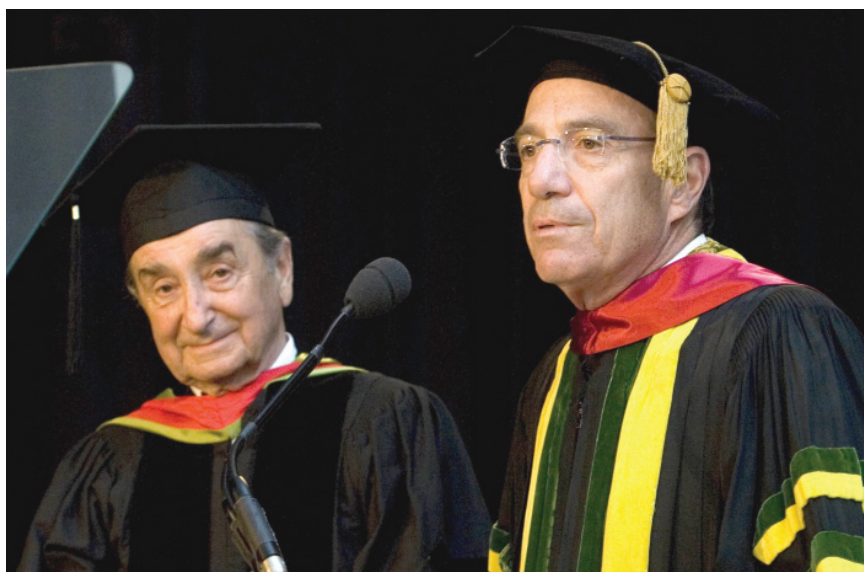
– M.D. Anderson Hospital and Tumor Institute i spotkaniu z R. Lee Clarkiem, Robertem C. Hickey’em, Georgiem Blumensteinem, Josephem Sinkovics’em oraz Emilem J. Freireichem. Szczególnie pamiętam rozmowy z Gilbertem Fletcherem, znanym radioterapeutą, wprowadzającym nowe metody leczenia, który, jako urodzony we Francji, lubił rozmawiać po francusku. Instytut jest wspaniale zbudowany i zorganizowany – jeden z najlepszych w świecie.

Ostatni tydzień spędziłem w Nowym Jorku, wizytując Sloan – Kettering Memorial Hospital. Rozmawiałem z Jerome Urbanem, Guy Robbinsem oraz z Josephem C. Fortnerem, pionierem przeszczepów wątroby. Elliot Strong, prowadzący chirurgię nowotworów głowy i szyi, proponował współpracę w tej dziedzinie, a Sidney M. Winawer w sprawach nowotworów jelita grubego. To Sidney Winawer zaprosił mnie na kongres amerykańskich gastroenterologów w 1979 r. w Nowym Jorku i w 1986 r. w Waszyngtonie.

W maju 1982 r., mimo trwania stanu wojennego, grupa lekarzy i działaczy American Cancer Society przy-

Ryc. 5. Federico Welch (trzeci od lewej) i lekarze z Albany Medical College w Warszawie (1993 r.)

Ryc. 6. Autor i Barry Pressman w czasie konwokacji American College of Radiology. Waszyngton 18 maja 2008 r.

jechała na wcześniej umówioną Clinical Cancer Conference.

Do Warszawy przyjechali Robert V. P. Hutter, Edward Scanlon, Douglas J. Marchant, Nicholas Bottiglieri, Allan K. Jonas, Harmon J. Eyre i Willis Taylor. Konferencja odbyła się w pustym hotelu Forum i była to pierwsza wizyta Amerykanów w stanie wojennym w Polsce.

Rok później (1983) brałem udział jako *Special Guest* w National Conference of Breast Cancer w Bostonie.

W 1989 r. uczestniczyłem w Konferencji zorganizowanej przez Constantine Karakousisa w RPMI w Buffalo wygłaszając dwa referaty.

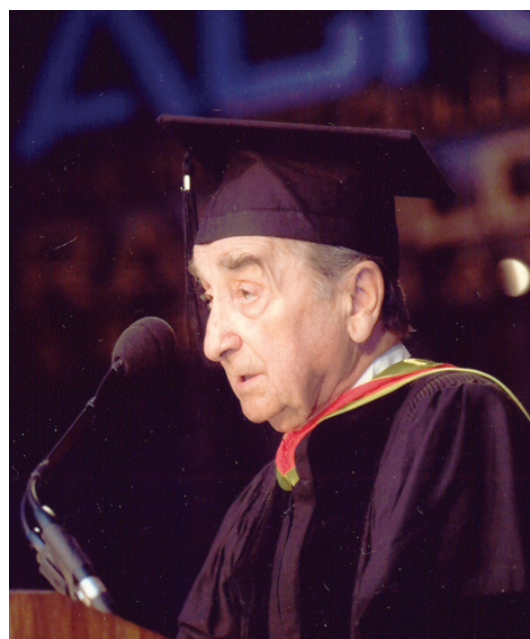
Od 1992 r., w ramach USAID (Agency for International Development) powstał program współpracy Centrum Onkologii w Warszawie i Albany Medical College. Celem programu był rozwój badań skryningowych i badań klinicznych nad rakiem piersi w Polsce. Wraz z Johnem Hortonem kierowałem programem, który, po ośrodkach w Warszawie i Krakowie, miał objąć cały kraj (Ryc. 4). W wyniku tej współpracy powstały w Polsce ośrodki skryningu raka piersi z fachowym personelem i odpowiednią liczbą aparatów do mammografii. Kilka polskich ośrodków otrzymało akredytację ACR (American College of Radiology).

W latach 90. ogromne zasługi dla współpracy polsko-amerykańskiej w dziedzinie onkologii miał Federico Welsch, Dyrektor Biura Współpracy Zagranicznej N.C.I (Ryc. 5).

W 1998 r. brałem udział w Kongresie SSO (Society of Surgical Oncology) w San Diego.

W 2006 roku grupa amerykańskich radiologów i chirurgów z MD Anderson z Houston gościła w Gliwicach i Warszawie (R. Komaki, G. Robb, D. Chang).

Towarzystwo Marii Skłodowskiej-Curie w Holdzie, którego jestem prezesem, podejmowało gości w Warszawie. Pani prof. Ritsuko Komaki, wybitna radioterapeutka,

Ryc. 7. Autor dziękuje za nadanie mu Honorary Fellowship of ACR – (2008 r.)

otrzymała Dyplom Honorowy i Medal, upamiętniający odkrycie radu i zjawisko promieniotwórczości.

W październiku 2007 r. otrzymałem informację, że zostałem wybrany Honorowym Członkiem American College of Radiology (ACR), organizacji skupiającej ponad 32 tysiące członków. Oficjalna Ceremonia odbyła się w maju 2008 r. w czasie Konferencji ACR w Waszyngtonie. 18 maja w czasie uroczystej ACR Convocation otrzymałem z rąk Prezesa Barry D. Pressmana Honorary Fellowship „w uznaniu wybitnych osiągnięć w nauce i praktyce onkologii w Polsce i Europie” (Ryc. 6, 7).

Prof. dr hab. med. Andrzej Kułakowski
Warszawa